

მურათლის (მარადითის) მეჩეთში ნავთობის სადა ქსოვილების ჯგუფი ართვინი-ბორჩა¹

შირვან ქილიჩი

ხელოვნების ისტორიის ფილოსოფიის დოქტორი,

ვანის ასი წლის უნივერსიტეტის

სოციალურ მეცნიერებათა ინსტიტუტის

ხელოვნების ისტორიის დეპარტამენტი

ელ-ფოსტა: sirvankilic73@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0253-4228>

აბსტრაქტი: ადამიანები, წინაისტორიული ხანებიდან დღემდე, საცხოვრებელი და საკვების მიღების მსგავსად, სიცოცხლისთვის აუცილებელი საჭიროებების გარდა, მუდმივ განვითარებას აღწევდნენ და მათ საცხოვრისებს ესთეტიკური თვალსაზრისითაც ალაგებდნენ. გარემოს შემსწავლელი და მასზე ბატონობის დამკვიდრებული ადამიანი თავდაპირველად მცენარეულ ბოჭკოებს ამუშავებდა, ძაფს ამზადებდა, შემდგომ ქსოვას სწავლობდა და საცხოვრისს როგორც ალამაზებდა, ასევე სითბოს შესანარჩუნებლად ქსოვილებით ფარავდა. ნედლეულის თავისებურებისა და გამოყენების სპეციფიკის გამო, ქსოვილები დიდხანს ვერ ინახებოდა, თუმცა მათი მცირე ნაშთები მაინც აღმოჩენილია. მაგალითად, ერთ-ერთ უძველეს ნიმუშად ითვლება კავკასიონის ქედის კალთებზე მდებარე ძუძუანას მღვიმეში აღმოჩენილი ნაშთები. ამ მღვიმის ზედა პალეოლითის ფენებში გამოვლენილია მცენარეული ბოჭკოებისგან დამზადებული სელის ქსოვილის ფრაგმენტები. ზოგიერთ მათგანში დადასტურებულია, რომ ძაფები ფერადი, ორმაგად ხვეული და კვანძით შეკრული იყო. ანატოლიის ტერიტორიაზე დღემდე მოღწეული უძველესი ქსოვილის ნაშთები ჩათალჰოიუქის გათხრების დროს იქნა აღმოჩენილი. ეს ნიმუშები ძვ. წ. IX–VII ათასწლეულებით თარიღდება და სწორედ ამ დროიდან ჩანს, რომ ანატოლიაში ქსოვა უკვე ცნობილი იყო. შემდგომ პერიოდში ანატოლიაში დამკვიდრებული ჰეთები და ურარტუელები ქსოვასა და ბუნებრივ საღებავებსაც იცნობდნენ, თანაც მას სავაჭრო მიზნითაც იყენებდნენ, რაც სხვადასხვა წერილობით წყაროშია დაფიქსირებული. თუმცა, ამ ხელოვნებამ ანატოლიაში უმაღლეს წერტილს თურქული ტომების ჩამოსვლისა და გავრცელების შემდეგ მიაღწია. შუა საუკუნეებისა და შემდგომი დროის მოგზაურთა (იბნ ბატუტა, მარკო პოლო, ევლია ჩელები) ჩანაწერებიდან ჩანს, რომ ანატოლიის სხვადასხვა ცენტრებში ქსოვის წარმოება ხდებოდა და ნაწარმი ანატოლიის ფარგლებს გარეთაც გაჰქონდათ. ამ მოხსენების საგანს წარმოადგენს ართვინის/Borçka-ს მუნიციპალიტეტში, მურათლის (მარადითი) სოფლის მეჩეთში დაცული სწორნართებიანი ქსოვილების ჯგუფი. მეჩეთი აშენდა 1846 წელს. აქ დაცული ნიმუშები ტექნიკის, ფერის, კომპოზიციისა და ორნამენტის თავისებურებების მიხედვით იქნა გაანალიზებული. კვლევის მიზანია დადგინდეს, რა ადგილი და მნიშვნელობა უჭირავს ამ რეგიონში — რომელიც საქართველოს საზღვარს ესაზღვრება — წარმოებულ სწორნართებიან ქსოვილებს ქსოვის ხელოვნებაში.

საკვანძო სიტყვები: ქსოვა, კლიმი, ბუზაიალი, მურათლი, ართვინი.

¹ ავტორი გულწრფელ მადლიერებას გამოხატავს როჟჰან ალი ქილიჩის (Rojhan Ali KILIÇ) მიმართ ხელნაწერის ინგლისური ვერსიის მომზადებაში გაწეული დახმარებისთვის. ამ ხელნაწერის მომზადებისას Gemini გამოყენებულ იქნა მხოლოდ ენობრივი დახვეწისთვის (Language polishing). ხელსაწყოს მიერ შინაარსობრივი გადაწყვეტილებები არ ყოფილა გენერირებული.